4-1201-2401/1525-сонли иш

АЖРИМ

(Даъво аризани кўрмасдан қолдириш тўғрисида)

Гулистон шахри

2024 йил 24 июнь

Гулистон туманлараро иктисодий суди, судья Б.Махмудов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Эгамова суд мажлиси котиблигида, даъвогар вакиллари Б.Г.Абдурахимов (2024 йил 30 апрелдаги 12-сонли ишончнома асосида), Р.Н.Юсупов (2024 йил 30 апрелдаги 13-сонли ишончнома асосида), жавобгар вакили Ғ.Ш.Намуратов(2024 йил 20 июндаги 60-сонли ишончнома асосида) иштирокида, Гулистон туман фермер, дехкон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар "Yuqori chorbog` mirishkori" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар "Guliston Cluster" масъулияти агроплатформа шартномасининг чекланган жамиятига нисбатан қисмидаги 14,871 тн хосилдорликни 9,725 тн.га қилиб ўзгартириб, қолган 5,1 тни хўжалик эхтиёжи деб шартномага киритиш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Гулистон туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши(кейинги ўринларда —кенгаш) даъвогар "Yuqori chorbog` mirishkori" фермер ҳўжалиги(кейинги ўринларда —даъвогар ва(ёки) фермер ҳўжалиги) манфаатида Гулистон туманлараро иқтисодий судига "Guliston Cluster" маъсулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда —жавобгар ва(ёки) жамият)га нисбатан даъво ариза билан мурожаат қилиб, унда агроплатформа шартномасининг 1.2-қисмидаги 14,871 тн ҳосилдорликни 9,725 тнга қилиб ўзгартириб, қолган 5,1 тни ҳўжалик эҳтиёжи деб шартномага киритишни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакиллари даъво аризада келтирилган важларни такрорлаб, даъво аризани қаноатлантириб беришни сўрашди.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво аризага эътироз билдириб, фермер хўжалигига тегишли ер майдонларига экин турларини экин ва хосилдорликни белгилаш жамият ваколатига кирмаслигини, туман хокимликнинг кишлок хўжалиги бўлими(туман хокимликлари хузурида ташкил этилган енгиб бўлмайдиган куч холатлар (форс-мажор)ни тасдиклаш бўйича комиссия) ваколатига киришлиги, ушбу низога боғлиқ бўлган холатларга ўхшаш масалалар бўйича бошқа фермер хўжаликларида хам хўжаликлари бўлганлиги, шунда фермер томонидан хокимликнинг қишлоқ хўжалиги бўлими(туман хокимликлари хузурида ташкил этилган енгиб бўлмайдиган куч холатлар (форс-мажор)ни тасдиқлаш бўйича комиссия)дан хат олиб келинганда, шартномага ўзгартириш киритилганлигини маълум қилди.

Кенгаш вакиллари суд мажлисида иштирок этмади.

Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда — ИПК) 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Шу сабабли суд ишни кенгаш вакил (лар)и иштирокисиз ишдаги мавжуд хужжатлар асосида кўриб чикишни лозим топади.

Суд, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва суд мухокамаси жараёнида такдим этилган хужжатларини ўрганиб чиқиб, куйидаги асосларга кўра кенгашнинг даъвогар манфаатида киритилган даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

ИПК 13-моддасининг биринчи қисмига асосан суд ишларни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари, бошқа қонунчилик ҳужжатлари, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари асосида ҳал қилади.

Иш хужжатлари ва ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларидан аникланишича, мазкур низо тарафлар ўртасида 2024 йил 3 декабрда тузилган ғаллачилик кластери билан фермер хўжалиги ўртасида бошокли дон харид қилиш бўйича 24-39776/G-153-25-сонли фьючерс шартномасидан келиб чиққан.

Шартноманинг 5.1-бандига кўра, мазкур шартнома бўйича келишмовчиликлар ва низоли масалалар келиб чиққан тақдирда, тарафлар қоидага кўра, мустақил равишда ёки туман(шахар)лар хокимликлари хузурида ташкил этиладиган енгиб бўлмайдиган куч холатлари (форсмажор)ни тасдиклаш бўйича комиссия иштирокида уларни судгача хал этиш чораларини кўрадилар, тарафлар ўзаро келиша олмаган келишмовчилик ва низолар суд тартибида хал қилиниши белгиланган.

Бирок, иш хужжатларидан аникланишича, кенгаш ва/ёки даъвогар томонидан туман(шахар)лар хокимликлари хузурида ташкил этиладиган енгиб бўлмайдиган куч холатлари (форс-мажор)ни тасдиклаш бўйича комиссияга мазкур низоли холат юзасидан мурожаат қилинганлиги, низо масала бўйича туман хокимликлари хузурида ташкил этилган енгиб бўлмайдиган холатлар (форс-мажор)ни тасдиклаш бўйича куч комиссия(туман хокимликнинг қишлоқ хўжалиги бўлими) томонидан кўриб чикилганлиги хакидаги далиллар (хужжатлар) илова Шунингдек, суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакилларининг тушунтиришларига кўра, даъвогар томонидан туман хокимликлари хузурида ташкил этилган енгиб бўлмайдиган куч холатлар (форс-мажор)ни тасдиклаш бўйича комиссия(туман хокимликнинг кишлок хўжалиги бўлими)га низоли холат юзасидан мурожаат қилинмаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2019 йил 24 майдаги "Биринчи инстанция суди томонидан иктисодий процессуал конун нормаларини кўллашнинг айрим масалалари тўғрисида" ги 13-сон карори 3-

бандига кўра, ИПК 148-моддасининг биринчи кисмига мувофик суд манфаатдор шахсларнинг, прокурорнинг, қонун бўйича давлат ва жамият манфаатларини химоя қилиш мақсадида судга мурожаат қилиш хуқуқига эга бўлган холларда шу давлат органлари ва бошқа органларнинг аризалари бўйича иш қўзғатади. Ушбу модданинг иккинчи қисмига кўра, агар қонунда муайян тоифадаги низолар учун судгача хал килиш (талабнома юбориш) тартиби белгиланган ёхуд бу тартиб шартномада назарда тутилган бўлса, фақат тарафлар ўзаро муносабатларини ихтиёрий равишда ҳал қилиш чораларини кўрганларидан кейингина судда иш қўзғатилиши мумкин. Бундай тартиб, хусусан Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади), Солик кодекси, Хаво кодекси, «Темир йўл транспорти тўгрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгилаб қуйилган. Низоларни судгача ҳал этиш (талабнома юбориш) тартиби даъвогар учун факат конун ва шартномада белгиланган холларда мажбурий эканлигини назарда тутиш лозим. Бунда судлар инобатга олишлари керакки, қонуности хужжатларида низоларни судгача хал этиш (талабнома юбориш) тартиби белгиланган холларда унга риоя килиш учун мажбурий хисобланади. Агар шартномада томонидан келиб чиққан низоларни тинч йўл билан ҳал этиш ҳақидаги шарт назарда тутилган бўлса, аммо низони хал этиш тартиби белгиланмаган бўлса, бу холда низони талабнома юбориш йўли билан хал этиш тартиби мажбурий хисобланмайди. Бунда судларнинг эътибори шунга қаратилсинки, башарти шу тоифадаги низолар учун қонунда ёки шартномада низони судгача ҳал қилиш (талабнома юбориш) тартиби назарда тутилган бўлса, прокурор, давлат органлари ва бошка шахслар томонидан даъвогарлар манфаатида даъво аризалари судга такдим этилишидан олдин хам ушбу тартибга риоя қилиниши кераклиги хақида тушунтириш берилган.

ИПК 107-моддасининг 5-бандига кўра, агар даъвогар низони судгача ҳал ҳилиш (талабнома юбориш) тартибига риоя этмаган бўлса, башарти бу шу тоифадаги низолар учун қонунда ёки тарафлар шартномасида назарда тутилган бўлса, суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиради.

Қайд этилганларга асосан суд, тарафлар ўртасида тузилган шартномада алохида шарт сифатида шартнома бўйича келишмовчиликлар ва низоли масалалар келиб чиққан такдирда, тарафлар қоидага кўра, мустақил равишда ёки туман(шаҳар)лар ҳокимликлари ҳузурида ташкил этиладиган енгиб бўлмайдиган куч ҳолатлари (форс-мажор)ни тасдиқлаш бўйича комиссия иштирокида уларни судгача ҳал этиш чораларини кўриш тартиби белгиланганлиги сабабли, даъвогар ушбу тартибга риоя қилмаган ҳолда судга чиққанлиги муносабати билан даъвогар низони судгача ҳал қилиш тартибига риоя этмаган деб ҳисоблаб, кенгашнинг даъвогар манфаатида киритилган даъво аризасини кўрмасдан қолдиришни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрдаги "Фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида" ги ПҚ-3318-сон Қарори 3-бандига мувофик, фермер, дехкон хўжаликлари ва томорка ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хаттиҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорка ер эгаларидан давлат божи ундирилмаслиги белгиланганлиги сабабли, давлат божини ундирувсиз қолдиришни, 34 000 сўм почта харажатини фермер хўжалиги томонидан олдиндан тўланганлигини инобатга олиб, унинг зиммасида қолдиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 107-109, 118, 195-моддаларини қўллаб, суд

АЖРИМ КИЛДИ:

Гулистон туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар "Yuqori chorbog` mirishkori" фермер ҳўжалиги манфаатида киритилган даъво аризаси қўрмасдан қолдирилсин.

Олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажатлари даъвогар "Yuqori chorbog' mirishkori" фермер хўжалиги зиммасида қолдирилсин.

Давлат божи ундирувсиз қолдирилсин.

Даъво аризани кўрмасдан қолдириш учун асос бўлиб хизмат қилган ҳолатлар бартараф этилганидан кейин даъвогар судга даъво ариза билан умумий тартибда янгидан мурожаат қилишга ҳақли.

Даъво аризани кўрмасдан қолдириш тўғрисидаги ажрим устидан у қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддатда шу суд орқали Сирдарё вилоят судига апелляция тартибида ёки қонуний кучга кирган ва апелляция тартибида кўрилмаган ажрим устидан у қонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация тартибда шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

Б.Махмудов

